

**Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
факультет української філології та журналістики
кафедра журналістики**

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ українська
Викладачі	Насмінчук І.А. кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики
Профайл викладача	http://journkaf.kpnu.edu.ua/vykladachi-zhurnalistyka/nasminchuk-iryna-anatoliivna/
Е-mail:	nasminchuk@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=3576
Консультації	Відповідно до графіку консультацій, який розміщений на інформаційному стенді кафедри журналістики

2. Анотація до курсу

Дисципліна «Сучасні інформаційні війни» спрямована на формування у фахівців в галузі журналістики розуміння вивчення теорій інформаційного протистояння під впливом комунікаційних технологій; з'ясування проблем спеціального інформаційного впливу; вивчення стратегій і практики проведення спеціальних інформаційних операцій; дослідження комунікативного виміру методології, планування, здійснення інформаційних операцій; формування навичок використання методики та методології протидії інформаційним операціям.

3. Мета та цілі курсу

Метою курсу є: ознайомити студентів з історією виникнення та розвитку методології інформаційних воєн, концептуально-теоретичними та практичними основами проведення інформаційних воєн; дати студентам базові теоретичні знання для розуміння природи інформаційного протистояння й практичні навички для оцінювання властивостей інформаційних потоків.

Основні завдання дисципліни:

- ознайомити студентів з поняттям «інформаційна війна», формами, видами та способами її реалізації;
- навчити студентів розуміти:
 - а) етапи інформаційного протистояння – інформаційну експансію, інформаційну агресію та інформаційну війну;
 - б) завдання та мету інформаційної війни;
 - в) природу організованого (пропаганда, дезінформація) та стихійного (чутка) токсичного інформаційного потоку;
 - г) форми протидії та захисту в умовах ведення інформаційних воєн;
- поглибити знання та вміння в таких розділах сучасних комунікаційних технологій як пропаганда та контрпропаганда, дезінформація, конспірологія;

- формувати здатність проводити аналітичні дослідження інформаційних війн в сучасних умовах, їх стратегій та тактик, інструментів та зброї.

4. Формат курсу

Стандартний курс (очний).

5. Результати навчання

Програмні компетентності навчання: здатність працювати в міжнародному контексті; здатність володіти знаннями про сучасні інформаційні війни способи й методи ведення інформаційної війни.

Очікувані результати навчання з дисципліни: застосовувати сучасні комунікаційні технології в процесі міжнародної та міжкультурної взаємодії; визначати ознаки ведення інформаційної війни та ефективні способи протидії.

Результати навчання: студенти мають знати:

- методи та прийоми ведення інформаційних воєн;
- поняття інформаційного протистояння як компонента гібридної війни;
- канали, механізми протидії інформаційним викликам гібридних воєн;
- типологічну характеристику інформаційної війни та різні підходи до їх розуміння;
- специфіку відмінностей між пропагандою та інформаційною війною, ментальною агресією та психологічною війною у контексті функціонування соціально-політичної системи.
- роль і значення інформаційно-психологічних операцій в інформаційному просторі України в контексті гарантування інформаційної безпеки як складової національної безпеки держави.
- класичні вияви психологічної війни – тотальне пересмикування фактів, маніпулювання свідомістю телеглядачів, слухачів і читачів тощо;
- методи, які впливають на зміну етнокультурної самоідентифікації.

Студенти мають уміти:

- розрізняти етапи інформаційного протистояння;
- давати характеристику масовоінформаційних потоків в контексті інформаційного протистояння;
- здійснювати фактчекінг інформаційних потоків;
- виявляти реалізацію прийомів роботи зі смислами в інформаційному просторі;
- застосовувати прийоми, процедури і технології маніпулятивного впливу з метою захисту інформаційного простору держави;
- розрізняти інформаційні війни в політиці;
- оперувати такими поняттями як «інформація», «знання», «інформаційне суспільство».

6. Обсяг і ознаки курсу

Кількість кредитів: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 40 год. аудиторних: 20 год. лекційних, 30 год. практичних занять.

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	06 Журналістика, 061 Журналістика	-
Рік навчання/ рік викладання	Перший 2020-2021	-
Семестр вивчення	Другий	-
нормативна/вибіркова	вибіркова	-

Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити ЄКТС	-
Загальний обсяг годин	120 год.	-
Кількість годин навчальних занять	40 год.	-
Лекційні заняття	20 год.	-
Практичні заняття	20 год.	-
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна робота	80 год.	-
Форма підсумкового контролю	залік	-

Програма навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	разом	у тому числі			
		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ПРОТИБОРСТВО КРИЗЬ ПРИЗМУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ					
Тема 1. Інформація в житті людини. Інформаційний вплив та інформаційні війни. Поняття інформаційного протиборства	12	2	2	-	8
Тема 2. Історичні аспекти теорії і практики інформаційно-психологічного впливу	12	2	2	-	8
Тема 3. Типи інформаційних війн	12	2	2	-	8
Тема 4. Основи теорії інформаційної війни. Психологічні операції як ключовий елемент інформаційного протиборства	12	2	2	-	8
Тема 5. Пропагандистські технології в інформаційних війнах	12	2	2	-	8
Тема 6. Специфіка ведення інформаційної війни. Електронна війна – війна третього тисячоліття	12	2	2	-	8
Тема 7. Моделі формування громадської думки	12	2	2	-	8
Тема 8. Національна безпека в умовах інформаційної війни	12	2	2	-	8

Тема 9. Інформаційна війна в Україні: історія, сучасний стан, перспективи	12	2	2	-	8
Тема 10. Проблеми захисту від інформаційних операцій і контрпропаганда	12	2	2	-	8
Разом годин	120	20	20	-	80

7. Пререквізити курсу

Передбачається наявність результатів навчання, здобутих у процесі засвоєння курсів «Соціальні комунікації: філософські основи науки із соціальних комунікацій»; «Проблеми сучасної медіагалузі»; «Світові комунікаційні системи».

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення: проектор та ноутбук/персональний комп'ютер для презентацій у форматі MS Power Point.

9. Політика курсу

Для успішного вивчення курсу необхідним є вивчення навчального матеріалу за кожною темою. Кожен студент повинен ознайомитися і слідувати Положенню про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Зокрема, для успішного засвоєння програмного матеріалу студент зобов'язаний:

- не запізнюватися на заняття;
- не пропускати заняття, а в разі хвороби надати довідку;
- самостійно вивчити матеріал пропущеного заняття;
- конструктивно підтримувати зворотній зв'язок на всіх заняттях;
- брати активну участь у навчальному процесі;
- своєчасно і акуратно виконувати завдання самостійної роботи;
- відключити звук мобільного телефону під час занять;
- участь у контрольних заходах (поточний контроль, модульний контроль, контроль виконання СР; підсумковий контроль);
- будь-яке копіювання або відтворення результатів чужої праці, якщо тільки робота не має груповий формат, використання завантажених з Інтернету матеріалів кваліфікується як порушення норм і правил академічної доброчесності та передбачає притягнення винного до відповідальності, у порядку, визначеному чинним законодавством та Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Результатом невиконання та / або недотримання правил може бути оцінка «незадовільно» за курс.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Списування під час контрольної робіт заборонене (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань та відеоконтенту для занять.

Відвідування занять. Відвідування лекційних і практичних занять є обов'язковим. Допускаються пропуски занять з таких поважних причин, як хвороба (викладачу надається копія довідки від медичного закладу), участь в олімпіаді, творчому конкурсі тощо за попередньою домовленістю та згодою викладача за умови дозволу деканату (надаються документи чи інші матеріали, які підтверджують заявлену участь у діяльності студента). За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн-формі за погодженням із керівником курсу.

Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Відпрацювання пропущених занять. Відпрацювання пропущених занять є обов'язковим незалежно від причини пропущеного заняття. Заняття відпрацьовується під час консультації викладача. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.

Література. Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Консультації. Якщо у студентів виникають питання, то вони можуть звернутись із ними до викладача. Викладач призначає консультації, які потрібні для роз'яснення незрозумілих питань, для відпрацювання пропущених занять, для перевірки виконання самостійних завдань. А також студенти можуть звернутись на кафедру за літературою, за методичними рекомендаціями та іншими навчальними матеріалами.

10. Система оцінювання та вимоги

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Змістовий модуль 1 (100 балів)			100
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР	
50 балів	10 балів	40 балів	

Критерії оцінювання результатів навчання студентів на навчальних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, наукових фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так» чи „ні».
	2	Студент не достатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так» чи „ні»; може самостійно знайти в підручнику відповідь.

	3	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі закономірності; робить спроби виконання завдань репродуктивного характеру; за допомогою викладача відповідає на прості запитання.
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, здатний виконати елементарне завдання; орієнтується в термінах, поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Студент розуміє суть навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацювати частину навчального матеріалу; виконує прості завдання, але окремі висновки є нелогічними та непослідовними.
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати явища, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час відповідей, послуговуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими поняттями, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; складати схеми.
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття і категорії; формулює правила; може самостійно опрацювати матеріал; має сформовані типові навички.
Високий (творчо-професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати особливості інформаційних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні здобутки журналістикознавчої науки; самостійно визначає мету власної діяльності; виконує поставлені завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за

		допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси.
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні ситуації та завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й схильності; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непередбаченою або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Самостійна робота (10 балів)

Самостійна робота полягає у підготовці комплексної презентації за запропонованими темами з навчальної дисципліни:

1. Психологічна війна як вид інформаційної війни.
2. Пропаганда в системі психологічної війни.
3. Мережеві війни і їх особливості.
4. Кібервійна як вид інформаційної війни.
5. Кіберзброя і її особливості.
6. Асиметричний характер кібервійни.
7. Психологічна війна і кібервійна: загальні та особливі риси.
8. Інформаційна безпека і національні інтереси України.
9. Загрози інформаційної безпеки України і їх види.
10. Стан інформаційної безпеки України.
11. Система забезпечення інформаційної безпеки України.
12. Методи забезпечення інформаційної безпеки України.

У процесі самостійної роботи студентам рекомендується здійснювати науковий аналіз джерел і літератури, готувати аналітичні матеріали з оглядом ситуації в інформаційній обстановці в країні, регіоні та в світі, дослідити характер загроз

інформаційної безпеки України і напрямки протидії цим загрозам. Враховувати, що важливим джерелом інформації в сфері інформаційних воєн й інформаційної безпеки є різні офіційні документи: закони, доктрини і стратегії з проблем інформації, інформатизації та інформаційного співробітництва, інформаційної та національної безпеки.

Критерії оцінювання знань для самостійної роботи студентів з дисципліни

– 10 балів. Студент пропонує власне оригінальне рішення творчої задачі (презентації) на основі трансформації теоретичних знань і практичного досвіду; демонструє професійну компетентність. Пропонований варіант характеризується логічністю, послідовністю, креативністю.

– 9 балів. Виконання завдання демонструє здатність студента до створення нових комбінацій вже відомих розробок відповідно до поставлених завдань; уміння знаходити та доцільно використовувати ідеї, визначені у наукових та навчально-методичних джерелах. Виявлено достатній обсяг володіння теоретичними знаннями та практичними вміннями. Структурні компоненти логічно пов'язані.

– 8 балів. Завдання виконано за допомогою часткового створення нових комбінацій вже відомих розробок. Виявлено середній обсяг володіння теоретичними знаннями та практичними вміннями. Іноді спостерігається недостатня достовірність результатів.

– 7 балів. Завдання виконано на рівні використання типових алгоритмів. Виявляються нахили до прямого застосування існуючих методичних та практичних розробок. Іноді спостерігається порушення системності викладу матеріалу; не досить чітко формулюються думки й визначаються поняття.

– 6 балів. Завдання вирішено шляхом відтворення відомих підходів до розв'язання аналогічних проблем. Не виявлені самостійність мислення студента, а також вміння застосовувати повною мірою науковий потенціал інформаційних джерел. У роботі спостерігається відсутність єдиної системи у викладанні матеріалу, не враховано більшість закономірностей та факторів.

– 1-5 балів. Логічність, самостійність, аргументованість, креативність ідей не виявлені. Можливість практичного застосування творчого завдання або окремих його частин відсутня. Студент виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал.

Студенти, які за результатами виконання СР отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів (1-5), виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота (40 балів)

Мета написання МКР – виявити рівень теоретичних знань та практичних умінь та навичок студентів з дисципліни.

МКР виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Максимальна кількість балів, які студент може набрати при повній і вичерпній відповіді на запитання **модульної контрольної роботи – 40.**

– Студент має дати повну, вичерпну відповідь на поставлене перше питання теоретичного характеру. Максимально можлива кількість балів при виконанні цього завдання – 10.

– Студент має дати повну, вичерпну відповідь на поставлене друге питання (питання передбачає виявлення вміння студента здійснювати фактчекінг інформаційних потоків). Максимально можлива кількість балів при виконанні цього завдання – 10.

– Тестові питання (10). Максимально можлива кількість балів при виконанні цього завдання – 20.

Критерії оцінювання питання модульної контрольної роботи:

9-10 балів ставиться за правильне виконання завдання, якщо:

- дана правильна відповідь на питання;
- у відповіді видно повне розуміння суті проблеми;
- виклад термінологічно правильний, вся робота виконана акуратно.

6-8 балів ставиться, якщо:

- відповідь на питання правильна, але виклад не достатньо чіткий;
- виконане завдання, але допущено незначні неточності.

4-5 балів ставиться, якщо:

– виклад показує розуміння питання, але він нечіткий, з недоліками; пояснення в цілому передають зміст відповіді на питання, але подані хаотично, без помітної логіки відповіді;

- завдання виконано частково, є суттєві недоліки.

0-3 бали ставиться, якщо:

- поставлене питання не розкрито;
- при виконанні відповіді на питання є суттєві помилки, які свідчать про незнання і нерозуміння матеріалу, який винесено на модульну контрольну роботу;
- відсутні відповіді на теоретичні питання або подані відповіді з помилками.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння студентом навчальної дисципліни упродовж її вивчення.

Оцінювання навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Таблиці відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни	Оцінка за шкалою ECTS	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100	A (відмінно) (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре) (вище середнього рівня з кількома помилками)	добре	
75-81	C (добре) (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)		

67-74	D (задовільно) (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	задовільно	
60-66	E (достатньо) (виконання задовольняє мінімальним критеріям)		
35-59	FХ (незадовільно) (з можливістю повторного складання)	незадовільно	не зараховано
1-34	F (незадовільно) (з обов'язковим повторним курсом)		

11. Перелік основної літератури:

1. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. О. Жадька ; ред.-упор. : О. І. Харитоненко, Ю. С. Полтавець. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с.
2. Горбулін В. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна. Київ : НІСД, 2017. 496 с.
3. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти): Підручник / Остроухой Б. В., Петрик Б. М., Присяжнюк М. М. та ін. ; за заг- ред. Є. Д. Скулиша. Київ : КНТ, 2010. 776 с.
4. Інформаційні виклики гібридної війни: контент, канали, механізми протидії : аналіт. доп. / за заг. ред. А. Баровської. Київ : НІСД, 2016. 109 с
5. Історія інформаційно-психологічного протиборства : підруч. / [Я.М.Жарков, Л.Ф.Компанцева, В.В.Остроухов В.М.Петрик, М.М.Присяжнюк, Є.Д.Скулиш] ; за заг. ред. д.ю.н., проф., засл. юриста України Є.Д.Скулиша. Київ : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. 212 с.
6. Магда Є. Гібридна війна: питання і відповіді. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/gibridna_viyna_pitannya_i_vidpovidi/undefined/?media=print.
7. Магда Є.В. Гібридна віна – вижити і перемогти. Харків : Віват, 2015. 604 с.
8. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни [Текст]. Вид. 2-ге, допов. Київ : Києво-Могил. акад., 2016. 502 с.
9. Почепцов, Г. Виртуальные войны. Фейки [Текст]. Харьков : Фолио, 2019. 506 с.